

RAGUZAI EMLÉKBESZÉD MÁTYÁS KIRÁLY FELETT.

(Második és befejező közlemény.)

HALOTTI BESZÉD MÁTYÁS KIRÁLY FELETT.

(Cod. Vat. 2939, pag. 66 verso — 81 verso.)

Ha, a mit mindnyájan óhajtottunk és szívvel-lélekkel kívántunk, teljesedhetett volna, legjobb atyák, ily nagy királytól eme legjobb védelmezőnktől megfosztatva, nem estünk volna ily szörnyű gyászba. Minő fogadalmat nem tettünk volna méltó joggal, csakhogy a vitéz Mátyás király, a mi kegyelmes atyánk számunkra tovább is életben, épségben maradott volna! De a kérlelhetetlen Végzettől számba nem vétetve, sőt némiképen büntetve, mi nyomorultak, mi szerencsétlenek minő paizsunkat, minő védelmezőnket veszítettük el, kinek oltalmazó jobbja alatt annyi sok vadindulatú nép nyugton maradt, ki a törököknek a keresztyénekre zúduló árját föltartóztatta, ki mindenütt győztes lón, akár saját főembereinek pártütését, akár a lázadó dákokat, akár a cseheket, akár a sarmatákat, akár keleten a törököket, nyugaton a németeket, a két leghatalmasabb császárt fékezte meg hadával.

Hát egy ily halottnak eme halotti tisztességet teszszük, eme halotti pompát, temetési díszet fejtjük ki? Ki volna annyira vasból, annyira kőszívű, kit a stoikusok a maguk iskolájuk felfogása szerint erős jellemű bölcsnek hánytorgatnak, a ki most nem nyögne, nem ontana bőven könnyet? Ki annyira kegyetlen, az emberevőknél és Antipathesnél és Busyrisnél és Diomedesnél és minden vadállatoknál kegyetlenebb? Kit ne sujtana le a keresztyénségre nézve eme nagy csapás? A kit annyi jeles és majdnem isteni tette miatt mindnyájan halhatatlannak gondoltunk, a kit a thrákok, az illyrek, a macedonok, a görögök és az egész Kelet és a mi az undok törököknek van alávetve, a maga boszulójának, fölszabadítójának lenni remélt velünk együtt, azt, igen, azt ragadta el szeméink elől, óh jaj, a legkegyetlenebb halál, a kikerülhetetlen Végzet. És mi a magunk és annyi nép és nemzet, sőt majdnem az egész keresztyénség vesztesége felett nem indulunk-e meg, nem esünk-e aggodalomba és asszonyi sirással-jajveszékéléssel nem nyilvánítjuk-e fájdalmunkat? Ha

akármilyen közönséges egy magányos kis ember halálózása alkalmával is halotti síratókról gondoskodunk ősi szokás szerint; ha egy asszonykának, egy öreg nénikének a holttestét gyászruhában kíséjük ki, mért szegyenlenők sötét ruhában, jajszó s igazi könyhullatás mellett ünnepelni meg a királyi temetést? Ha dicséretére mondják Aeneasnak, hogy elhunyt atyja emlékét évenként ünneppel szentelte meg; ha a régi kor azt meséli, hogy a Memnoni és Diomedesi madarak évről-évre felújították a halott emlékét;¹ ha a római asszonyokat dicsérik azért, hogy Brutus halálát minden évben meggyászolták: hogyne lenne dicséretes a mi kegyeletünk, ha évről-évre, ha havonként is halotti ünnepet szentelünk a haza eme legkegyelmesebb atyjának, a mi legjobb királyunknak és győzhetetlen védelmezőnknek? Sőt, ha mindennap síratjuk őt, kinek halálával az egész keresztyénség a legmélyebb sebet, a legsúlyosabb csapást kapta, a ki egy maga veszett el és vele mégis majdnem az egész keresztyén világ ereje tört és gyengült meg. Mert ki volt nála alkalmasabb arra, hogy annyi népért, melyet a legkegyetlenebb ellenség tartott elnyomva, boszút álljon és őket régi szabadságukba visszahelyezze? Ki volt más, kiből annyi templom, annyi város, annyi nemzet, annyi királyság a rajta elkövetett jogtalanság boszulóját és a maga védelmezőjét látta volna? A keresztyénség terjesztésére ki tört nagyobb buzgalommal? Miért ne hordoznók hát legnehezebben őh te jó, őh te vitéz Mátyás király, te utánad a bánat terhét nemcsak magunk, de az egész földkerekség miatt? Ki ne síratná benned a maga sorsát? Ki ne gyötrődneék tűrhetetlen fájdalomtól, midőn téged, Mátyás, ki a hősök közt leggyőzhetősebb voltál, halottnak lát, kinek lelki erélyébe az egész római egyház és minden jók oly nagy reményt helyeztek, kit az igazhitű egyház összes mesterei a jók oltalmára és üdvére született férfúnak tekintettek? De, hogy másokat mellőzzünk, mit érezhet a mi tanácsunk, mit Beatrix királyné, a te érényes feleséged, mit Jankó, egyetlen fiad, nagyatyjának képmása, mit érezhetnek a te halálod felett?! Óh, bárha lehetett volna másnak a halálával a te életedet megváltani! Legelőbb fölálodozná magát a királyné, a te feddhetetlen nőd és vele versenyezne Jankó is, a te ősi érényednek örököse. A mi tanácsunkból is és összes alattvalóid közül senki se ragaszkodnék annyira az élethez, hogy oly feltétel mellett bárminő halálra ne szánná magát, csak-hogy te újra élj. De hová tévelyedtem el, az őrjöngő fájdalom hová ragadt el engemet? De beteg lelkemnek heves fájdalmát eme kitérésekkel mért szítom még jobban? Nemde a bölcs és mérsékelt lélek dolga nyugodtan tűrni azt, a mi kikerülhetetlen? Nemde a legnagyobb botorság az emberi természet mértékén áttörni és az isteni bölcseséggel és igazságossággal szembeszállni. Minden élőlényre nézve közös természeti törvény, hogy halandóktól halandóknak születtek. Ezért Anaxagoras, a

¹ Memnon Aethiopia királya, Tithonus és Aurora fia Trója alatt Achilles fegyverétől esett el. Midőn holttestét elégették, a monda szerint a hamvakból madarak repültek fel, s ezek minden évben, a halál évfordulóján, Trójába repülnek s ott iszonyú vijjongást visznek véghez. Diomedes híres trójai harcos, a kinek halálát társai oly mértéktelen bánattal sírátták meg, hogy a monda szerint az istenek őket madarakká változtatták. (Serv. Verg. Aen. XI. 271.)

mint mondják, midőn meghallotta fiának halálát, így szólott: »Tudtam, hogy halandót nemzettem.« Senki a világ teremtése óta s halálnak e kényszerűségét ki nem kerülhette. Még maguk a héroszok is, a kikről a régi kor azt mesélte, hogy istenektől származtak, a halál áldozatai lettek. Hogy hihetnének Platonak, ki azt írja, hogy Juppiter az ő testet öltött isteneinek így szól: »ámbár ti rothadandó és halandó testetekben a Végzetnek vagytok alávetve, de én, ki a Végzet ura vagyok erényeitek miatt nem engedlek titeket az én legyőzhetetlen akaratom erejénél fogva a Végzet által megöletni, sem elporladni, hanem halhatatlan testtel halhatatlan életet fogtok élni velem egyetemben.« Úgyde, ha valamelyik hérosznak testét a halál felett is uralkodó Isten a halál jogtalan hatalma alól ki akarná szabadítani: ki kételkedik, hogy a bölcs Mátyás király halhatatlan és enyészettnek alá nem vett testben lakott volna? Ámde az igazságos Isten első szülőnk bűne által megsértve ez alá az egy törvény alá hajtotta az egész emberiséget, sőt magát sem kímélte és emberi testet öltve ugyanoly halállal halt meg, mint a többi emberek.

Ámde mi kicsi emberek a halál e törvénye miatt, mely minden földi testre egyaránt kiméretett, méltatlankodva panaszkodunk. De hát akkor, kérdem, minő elbizakodottság kell ahhoz, hogy zúgolódjunk azért, hogy a mi halandó volt, meghal? Hát nem tudjuk, hogy mielőtt mindnyájan föl nem támadunk, halhatatlan testet nem ölthetünk magunkra? Vagy nem hiszünk Krisztusnak, ki azt mondá, hogy mielőtt a mag el nem temettetett a földbe, ki nem kelhet, hanem marad a pusztá föld. A Plato követői szintén azt hirdetik, hogy mielőtt e testből ki nem költöztünk, a boldogságot el nem érhetjük. Tehát a halált nem hogy elátkozunk, hanem inkább magunknak és barátainknak óhajtánunk kell és Szent Pállal együtt érezni, ki így szólott: meghalni szeretnék és együtt lenni Krisztussal. A halál kalauzolása és vezérlete alatt jutunk — mint Szent Bernát mondá — ez esendő és undok világból amaz örökkévaló és tökéletes boldogsághoz, mind a kik az emberi élet annyit viharától hanyattatva, még pihenni sem birunk, nem hogy boldogok lehetnénk. Hogy ha van is a boldogságnak némi árnyéka e földön, hasonlítható-e még a legtökéletesebb földi boldogság is ahhoz a valódi, menybeli üdvösséghez? De bármily keveset érnek a földi javak amaz örökkévaló menyei hazának boldogságához képest, a mi diadalmas királyunk a bölcsesség vezérlete mellett a szerencse segélyével megszerezte mindazokat a javakat, melyekre az emberek annyira áhítoznak. Mert mi hiányzott neki abból, a mit mi földi boldogságnak nevezünk? Bölcs emberek háromféle javakat különböztetnek meg: a lélek, a test és a szerencse javait, melyek hogy mind egyedül Isten tetszésének vannak alávetve, van-e keresztyén ember, a ki ne tudná? Hogy pedig e javakat mily teljes mértékben adta meg neki az isteni kegyelem, erről ez alkalomhoz illő módon kell szólanunk. Ezt kívánja a halott dicsérete, ezt eme fényes temetés, ezt a kegyelet, ezt a halotti tisztességnek emez ünnepe.

*

Ha Solon ítélete szerint halandó élete felől helyesen csak halála után nyilatkozhatunk, úgy hogy e bölcs még Croesust sem tartá a míg élt a boldog névre méltónak; mindazáltal, ha e fenkölt lelkű heros az ő idejében halt volna meg, őt bizonyára mindazok között, kik valaha boldogan éltek, nem a legboldogabbnak mondani nem merte volna. Ennek igazsága azonnal kitünik, ha az ő életét gyermekkorától utolsó napjaig röviden elmondom. Elég innét kezdenem; mert ha a Corvinok összes viselt dolgait előadni akarnám, ha eme dicső király összes római őseit felsorolnám, soha véget nem érne beszédem.

Tehát, a mint némelyeknek előadásából megtudtam, vitéz Mátyás király 1443 febr. 23-án¹ született, midőn a Mérleg foglalta el az ég tetőpontját és a Bak részben már a 12-ik állomásig jutott (in duodecima domo). Anyja Erzsébet, igen okos hajadon és hőselkű nő volt. Atyjának Jancus kormányzót nevezik meg, ki a keresztyén hitért annyi vért ontott. Ők ketten, atya és fiú a keresztyén név terjesztésére születvén, mint két Scipio Hannibalt, a számos győzelmében elbizakodott törököt megfékeztek; annyi sok zsákmányt, annyi sok várost kiragadtak ennek szörnyű torkából. De ha Jancus kormányzóról említés történt, illő lesz róla fiára mennünk át, hogy kimutassuk, hogy a fiú nem fajult el atyjától, hanem atya harci dicsőségét nemcsak növelte, hanem annyival is túlszárnyalta, hogy azt kell hinnünk, hogy fiának, a leendő királynak auspiciuma alatt és szerencséje mellett harczolt az atya oly kiváló sikerrel és mindkettő és az egész Corvin-család a keresztyénség javára mintegy az égből, az istenek tanácsának végzéséből szállott le a földre. Atyja Dáczziából, melyet ma Erdélynek hívnak, származott, eredetét, mint mondják, Valerius Corvinusra és a sabinokra viszi vissza. Őt Zsigmond király, később császár, mintegy isteni sugallatra szerencsés pillanatban magával vitte Pannoniába, hol e nagy férfiú erényét bámulván, mintegy attól a sejtelemtől indítatva, hogy belőle válik az a férfiú, ki a keresztyénség védelmét vállalra veszi, egy várral ajándékozta meg, melynek az ő anyanyelvükön Hunyad a neve. Zsigmond császár halála után ama szentemlékű Ulászló királynak lett híve, ki magát a keresztyén vallásnak tiszta áldozat gyanánt föláldozá; azután az utószülött László szolgálatába lépett, ki őt Erdély vezérévé nevezte ki, a kit illyr nyelven vojvodának hívnak. Pannonia összes népeit, melyek mintegy küzdőtéren egymással

¹ Az eredeti szövegben anno quadragesimo quadragesimo tertio post millesimum VII. Calend. Martias. Fraknoi Mátyás születésére vonatkozó összes adatok egybevetése után (Hunyadi Mátyás király, Budapest, 1890, 73. l.) a születés évére nézve Aeneas Sylviust követi és azt 1440-re teszi, de a születés napjára és hónapjára nézve a raguzai szónok adatát ismeri el hitelesnek. Nem említi föl ugyane beszédnek még egy helyét, a hol Cervinus azt mondja, hogy Mátyás bátyjának lefejeztetése idején 14 éves volt, mi szintén 1443-at ad ki. De előfordul még a beszéd folyamán is Mátyás születéséről való megemlékezés Hunyadinak 1443-iki diadalmas hadjáratainak elbeszélésével kapcsolatban. Érdekes eltérés Bonfinitól, kit egyebekben többnyire a szónok forrásául tekinthetünk, hogy míg Bonfini ugyanazon pogányisten napját tartja a halálozás napjául (die Martii), a kinek hónapjában (tehát márcziusban) született, addig Cervinus Mátyás születését februárra teszi.

viaskodtanak, megfékezte, a főurak versenygeseit és egyesek lázadását lecsillapította. Miután Pannoniát kibékíté, mint Nándorfehérvár kapitánya Izsákot, ki Szendrő¹ várából, a triballok eme főpiaczáról kitört és a szomszéd vidéket török-módra gyakori kalandozások közt földülta, megveré, megfutamítá és majdnem teljesen megsemmisíté. Midőn pedig Mezet bég nagy zsákmánnyal és roppant számú fogolylyal Erdélyből hazafelé térne, Jankó el nem tűrte e siralmas pusztítást, hanem kivont karddal szembeszállott, hogy a foglyok szabadságáért harcoljon és úgy küzdött, hogy nemcsak az összes foglyokat kiszabadítá a törökök kezéből, hanem a török serget is annyira megveré, hogy Mezet béget, a vezért, fiával együtt a csatában elejté. Mielőtt e csatába ereszkedett volna a kormányzó — mint mondják — a következő hadicsellel élt. Midőn egy kém útján értesült, hogy meghagyatott a legerősebb török vitézeknek, hogy az ütközet pillanatában mindnyájan egy csapatban, egy rohammal egyedül a kormányzóra törjenek, ő egy más katonával, ki vele egykorú volt és hozzá hasonlított, ruhát és lovat cserélt, ezt helyére állítá. Így életben és sértetlen maradván, győzelmet aratott, bár elesett az, kit a rászedett ellenség a kormányzó helyett ölt meg. E győzelem után mindazok a geták és erdélyiek, kik a törökhöz pártoltak, a török császártól ismét a régi hűségre visszatértek. Így egy ütközet kettős diadalt szerzett a kormányzónak, mert az ellenség elesett, a pártütő hűségre tért vissza.

Midőn ezeket hírül adták Amurat török császárnak, ki nem felelte még el az övéinek ugyane Janktól Szendrő mellett szenvedett vereségét, ez új csapás miatt felindúlva s hozzá még Erdély elpártolása miatt is felbőszülve, ismét egy nagy serget gyűjtött, erős gyalogságot és lovasságot bízván egy basára, ennek meghagyta, hogy egész Erdélyt és azután egész Pannoniát is földülja. A basa ily nagy sereggel elbizakodva, a zsákmány, győzelem és bosszú reményében átkelt a Dunán és a Vaskapu nevezetű helyhez ér, midőn Jank vajda, habár sokkal csekélyebb erővel rendelkezett, később lévén inkább meghalni, mintsem Erdély pusztítását tűrni, be sem várva az ellenség támadását, elhatározta vele szembeszállani. Ott ütköznek meg, kardra mennek és mindkét fél oly vitézül harcol, hogy hosszú ideig egyik sem hátrált meg és kétes volt mindkét részen a diadal. Ekkor a vajda eltökélvén magát vagy meghalni, vagy győzni, az ellenséget megfutamítja és oly szörnyű módon megveri, hogy annyi ezerből csak kevesen menekültek meg és így az oly roppant hatalmú ellenségnek zsákmány, győzelem és bosszuállítás iránt táplált reményét meghiúsította. Miután e háborút oly szerencsével viselte, még nagyobb feladatra vállalkozott. Ugyanis midőn Moesiának és a triballoknak despotáját a hitetlen Amurat szultán kiüldözte és ő a mi országunkba mintegy révpartra vagy menedékhelyre menekült és magát roppant sok kincsével együtt hűségtekre bízta, a ti segítségetekkel, a ti oltalmatok alatt, a ti tanácsotokra Ulászló király elé járult és csakhamar könnyű

¹ A vaticani codex másolatában eltorzított alakban két ízben is *Spendorobo* (okl.) áll. Turóczinál: Ed. prin. 128. lapon »dum eorundum dierum sub volumine Woyvoda quidem thurcorum Izak nomine qui castrum *Zenderew* etc.« Végszendrő.

szerrel a Jank vitézségétől és bölcs okosságától támogatva, királyságát visszanyerte. Ugyanis ugyanez a Jank a Dunán átkelve, minden tartományt tüzzel-vassal pusztított. A török császár vele összeütközvén, ő mindig győztes maradt és majdnem hat ízben verte és futamította meg.

Végre annyi veszteség miatt Amurat császár megrémülve kénytelen volt a despotának visszaadni egész országát. Ezen harcokkal egyidőben született az, ki Mátyás király vala leendő, úgy, hogy azt kell hinnünk, hogy fiának szerencséje is vele volt a háborúban és hogy az isten különös oltalma alatt harczolt az atya és nem annyira a maga, mint fia érdekében és mindketten inkább a keresztyén hit, mint a maguk győzelmét aratták. Az isteni kegyelem az ő diadalukat a maga diadalakép támogatta. Hogy atyjának a dicsősége mintegy a mi Mátyásunk fényét emelte, ki ne tudná? Hiszen ő mintegy atya nyomdokain, az ő érdemeinek útján jutott a trónra. Ugyanis a szerencsének ezt az útját nyitotta meg az Isten a leendő király számára, hogy oly magas polcra emelkedjék. Hiszen midőn beállt Thracziában ama végzetes várnai nap, mely az alliai naphoz hasonlított, a mely napon Ulászló király és Julianus biboros a keresztyénségért feláldozták magukat, magának Janknak nagy veszedelme közepett is eme Mátyás felett valami isteni szem őrködött a keresztyén hit érdekében, mintha maga az Isten aggódott volna, hogy az megmenekszik-e ebből a nagy veszedelemből, kit ő maga meg akart védeni a keresztyén hit védelmére, ugyanis oly nagy romlás fenyegette a keresztyén világot. Ámde a gyermek Mátyás volt egymaga, kit Isten, mint a Fabiusok közül azt az egyet, megtartott, jöllehet ama hős János is eme csatából, a magyarok e nagy romlásából, mintegy isteni kalauzolása mellett megmenekült és pedig nemcsak a törököktől, de Drakula vajdától is, ki őt, mikor Erdély felé menekült, foglyul ejté, ki később fiával együtt ezért épen attól, kit elfogott, meglakolt. Majd ugyane kormányzó kettős veszedelemben kerülván, Isten kegyelméből megmenekült. Ugyanis midőn Amurad császár sokkal nagyobb haddal támadtatta meg, vereséget szenvedett és futásnak eredt. A míg járatlan utakon bolyongana egymaga, fegyvertelenül két török támad rá; de ő az egyiknek oldalán függő kardot hüvelyéből kirántja, mindkét rablót megöli. Ezután egy Péter nevű kereskedőre bukkan, ki őt a despotához vezeti. Itt mintegy révben és biztonságban képzelé magát, midőn maga a házigazda, az ő barátja, kit ő helyezett vissza királyságába, a legnagyobb hálátlansággal, minden isteni és emberi törvényt lábbal tiporva, mint gonosz ellenség börtönbe veti és oh szörnyű bűn, oh példátlan hálátlanság, oh szentségtörő ember, ugyane despotá azon gondolkozott, hogy milyen halállal pusztítsa el azt, kinek köszönhető uralmát, kit az ő hitének is védelmezőjévé tette az Isten. Mindazáltal őt a mi polgáraink és főkép a mi nagyatyánk Ceonicus kérelmére, de egyúttal a magyarok fenyegetésére nagyobbik fiának tuszgyanánt kiszolgáltatása fejében szabadon bocsátá, kit azonban, hadat indítván ellene, könnyű szerrel ki is szabadított. Jank e sérelmet megbocsátva, ugyane despotát saját csapataival védte meg a török ellen. Mellőzöm azt, hogy ugyane kormányzó az utószülött királyt, Lászlót, és a koronát, melyről azt hiszik, hogy a mennyből küldötték, Fridrik

császártól visszaszerezte. De mellőzhetem-e hallgatással eme villám gyanánt sújtó vezérnek amaz emlékezetes utolsó diadalát? Ugyanis midőn Mahomed, Amurad fia, török császár, legharcziasabb mindazok közt, kik vala éltek, Konstantinápoly elfoglalása után az elbizakodottságnak oly magas fokára hágott, hogy azt hirdette világgá, hogy isteni és emberi hatalomnak neki kell meghódolnia, roppant haderővel Nándorfehérvár ostromához fog és maga saját szemével kémlélvén ki a várost, azt hánytorgatta, hogy tizenötöd napra hatalmába keríti és atyja emlékét is megbélyegezte azért, hogy e vár ostrománál félét elvesztegelt. Hogy szándékát annál könnyebben végrehajthassa, a Dunát és a Szávát hajókkal és lánczokkal elzárta, hogy se élelmi szállítmány, sem segédcapat a városba ne férközhessék. Erdély vajdája az ostrom miatt felindult, nagy gyorsan sereget gyűjtött, hajóhadat szervezett és ama szent férfúval, Kapisztrán Jánossal egyetemben, villámgyorsan kelt át a Dunán, miután itt hajócsatát nyert. Megszállta a várat. A törökök betömték az árkokat, a falakat földdel egyenlővé tették, a várhoz, mint valami sík földön át közeledtek, behatoltak, a várost elfoglalták. Ekkor Jank egy rohammal rájuk törve, őket visszautzte és úgy szétverte, úgy űzőbe vette, hogy nemcsak a városból kikergette, hanem kényszeríté őket, hogy hadigépeik, podgyászaik hátrahagyásával meneküljenek. Úgy, hogy a melyik napra a kérkedő császár Fehérvár elfoglalását kilátásba helyezte, ugyanaz nap a legnagyobb veszélybe jutván, saját életét is kockán látta.

A nagy és jó isten a vitéz hadvezér ennyi munkájának megjutalmazását tovább nem akarván halasztani, őt a test kötelékeiből megszabadítva, lelkének szabadságát megadva, az egekbe hívta el. Halála alkalmával üstökös jelent meg az égen,¹ mely a fejedelmek halálát szokta jelenteni. Vagy talán e fény nem üstökös volt, hanem valami isteni szellem, ki e vitéz hadvezért az égbe ragadta. Maradt két fia. Mindkettő alakra, lelki tulajdonságokra nézve atyjához hasonló vala; mindzáltal a kisebbiknek szánta a végzet Pannonia királyságát. Felőle ama szent férfú, Kapisztrán János, talán isteni sugalatra előre megjósolta, hogy király lesz.² Midőn az idősebbik Cilei Ulrik grófot, ki őt és testvérét törbe akarta ejteni, megölte és azután az utószülött László a szent ostyára tett esküvel ígért bocsánatot: bízva abban, hogy a király az esküt büntetlenül meg nem szegheti, nyugodtan s semmi rosszat sem sejtve, kísérté el a királyt Budára. Ámde sok főr előtt gyűlöletes volt a néhai legyőzhetetlen János vezér viselt dolgainak dicső emléke, úgy tüntették föl az ő fainak kiváló erényeit, mint a melyek félelmetesek lehetnek a királyra nézve, semmibe se tekintve, hogy e nemzetséget a keresztyén hit védelmére adta az isten, oh szörnyű bűn! maguk az előkelők, a király belső tanácsosai gonosz rábeszéléssel és alattomos rágalmaikkal a könnyelmű királyt rávették, a minden isteni és emberi jogot tipró bűnre csábították. Ocsmány egy gaztett! Ime, midőn a szerencsétlen László épen Erdélybe

¹ Ez üstökösről megemlékszenek Ransanus 247. l. (Mátyás Florian kiad.), Turóczy 143. l. (Ed. princ) és Bonfini III. dec. 8. k. 355. l. (ed. Sambuci).

² Erről szölok a bevezetésben.

vala indulóban, az álnok főurak hazug szóval hizelkedve elhittették vele, hogy a király igen örülne, ha, mielőtt távoznék, fivérént Mátyást, kit akkor besztércezi grófnak neveztek, ott hagyná nála, hogy a királyi udvarhoz szokják. László semmi rosszat sem sejtve és nem véve észre, hogy e fondor urak törbe akarják csalni, fivérént Mátyást, *ki akkor tizennegyedik évébe járt*, Budára hivatja, többre tartván a királyi parancsot, mint édes atyjának tilalmát, ki meghagyta, hogy egyszerre mind a két fia ne legyen a királyi palotában. Azonban Erzsébet, a szilárd lelkű nő megemlékezvén e tilalomról, fiát nem merte elbocsátani; de mivel Mátyás bátyjának kívánt kedvébe jární, anyja ellenzése mellett is a király elé járult. Midőn mindketten Budán voltak, a királyi őrségtől körülvéttetve börtönbe dobattak. De még ennyivel sem elégedett meg László király, (oh istenek és emberek igaz hitére!) elrendeli, hogy annak az isteni kormányzónak nagyobbik fiát, Lászlót, ki atyjának élő képmása volt, a derék hadvezért, mint főbejáró bűnöst lefejezzék. De mit teszel oh király, mit teszel? Ily galád módon, ily esküszegéssel veszíted el Lászlót? Nem hatnak reád atyja dicső tettei, az ő irányodban és a haza iránt szerzett érdemei? nem egész Pannonia reménye, gyásza, nem az eskű? Ime, miután háromszor sújtott le nyakára a bárd, ő a harmadik csapásra is sértetlenül fenszóval kiáltja, hogy ártatlan. De ti kegyetlenebbek Turnus(?)nál¹ és Achillesnél, nem pirultatok el, midőn odakiáltottatok, hogy százszor is le kell őt sújtani, mint árulót, hiszen csak azt az egyet fájlaltatok, hogy nem a ti, hanem a hóhér kezével ejtettétek őt el. Oh fájdalom, a negyedik csapásra is alig hullott le e derék, hatalmas férfiú feje. Azonban Mátyás, ki király vala leendő, saját veszedelmével nem törődve, fivérének sorsát mély keserőséggel gyászolta. Ily viszontagságokkal zaklatta a sors a győzhetetlen Mátyást, hogy ne kényelmesen, ne puha fényben, hanem a legnagyobb szenvedések és herculesi küzdelmek közepette emelkedjék a királyi hatalomra; mert nem síma úton, kicsapongások és gyönyörök közt jutott Sardanapalként ily nagy méltóságra. Ugyanis, hogy minél méltóbbá válják a hatalomra; minden sanyaruságon ment át és sok testi és lelki munka útján edződött meg a bajok viselésére. Mert a sors oly királylyá akarván őt tenni, minőt talán még Platon sem álmodott, nem kényeskedések, nem multságok, nem hitvány pompa és aluszékony tétlenség útján vezette, hanem, hogy minél erősebbé tegye, ifjúságát a legnagyobb viszontagságok között némiképp mostoha indulattal sanyargatta; ámde a gyerekkorától győzhetetlen Mátyás mindent, jót és rosszat egyenlő türelemmel elviselt. És bár mindenféle baj rohanta meg mindenfelől, mindazáltal bizott istenben és mintegy királyi méltóságának előérzetében, lelki nagysága meg nem ernyedtt. Gyermekkorától kezdve művelte magát a tudományokban és mint keresztyén emberhez illik, a jó erkölcsökben és szokásokban, jámbor életben, vallásosságban és az Isten iránti engedelmességben és kegyességben nőtt fel.

¹ A másolatban hihetetlen tévedésből *Photino atque Achilla* áll, én az első szóban az Aeneas kegyetlen ellenfelét *Turnus*-t sejttem, mert a renaissance-költők eszmetársítására vallana egy példát Homertól, egyet Vergiliustól venni. Palaeographice is kimagyarázható.

Mindazokat, kik a szent életben vagy a szép tudományok művésében kiténtek, a legnagyobb tiszteletben részesíté, de azért testét sem hanyagolta el, hanem vadászat, lovaglás, dárdavetés gyakorlásával a katonai fegyelemhez szoktatá magát, minden királyi erényt, a béke és háború minden erényét már otthon oly kiváló mértékben elsajátítá, hogy a még föl nem serdült gyermeket mindenki az egész világ uralmára méltónak ítélte, kit, midőn a bécsi fogságba került, a gyermekek is megjósolták, hogy ime. ez lesz a magyarok királya és így a ti királyotok is és ő e jóslatot megerősíté és ezt a végzet láthatólag be is tölté. Mert hiszen, oh mily csodálatos az Istennek igazsága, ezt a végzettől kijelölt gyermeket kivont karddal kiszabadították és a királyi székre hívták. Őt sem a börtön, sem a bilincsek, sem ezer cselszövény e magas polcztól meg nem foszthatták. Utószülött László Prágában ugyanazon nap évfordulóján, melyen esküjét megszegte, melyet Mátyásnak és Lászlónak tőn, hirtelen megbetegedett és meghalt. Hogy neki időnap előtt kell elpusztulnia, ez nem a véletlen műve, nem a természet igazságtalansága okozta, hanem a hitszegésnek és az eskűmegszegésének méltó büntetése volt; mert azt hiszem, hogy az eskűszegőt mindig megboszulja az Isten. Alig, hogy hire fut a király halálának, a cseh György, ki királyi nevet vévén föl, királyi trónra lépett, királyi pecséttel ellátott levéllel parancsolja meg a bécsieknek, hogy a fogoly Mátyás grófot a fogságból bocsássák szabadon és mielőbb vigyék Prágába. Alig érkezett e parancsszóra Mátyás Prágába, a király haláláról nemcsak kósza hír keletkezett, de az meg is bizonyosodott. Ekkor Mihály, Mátyás nagybátyja Erdélyből egy sereggel mint villám oly gyorsan megérkezett és a Dunán túl Pest mellett, Budával szemben megállott és kivont karddal, mintegy egy szájjal kiáltotta az egész gyalog és lovas had, hogy az előkelők Mátyást válasszák királylyá. De a testvér ellen elkövetett bűnös merény részesei a megtorlástól rettegven, őt nem akarták megválasztani. De ekkor az ifjuság mintegy sugallatra és fanatikus dühtől megkapatva, mindenfelé szaladgálván, teljes torkából kiabálta: Éljen Mátyás király! A Duna is mintegy leendő királyának kedvezett. Ugyanis azt a napot következő éjjel, melyen Szilágyi Mihály Pest alá érkezett meg seregével, hirtelenében oly keményre fagyott, hogy a folyót mintegy márványhiddal fedte be, mely körülmény a főurak félelmét fokozta, midőn látták, hogy Szilágyi seregét a folyam sem tartja vissza, hanem már gyalog is átmehet Buda városába. Enynyi minden körülmény következtében, mintegy a végzettől kényszerítetve, Mátyást királylyá választották, de mielőtt reászavaztak volna, kikötötték és Szilágyit megeskették arra, hogy sem ő, sem Mátyás király László meggyilkoltatásáért boszut nem áll. György fejedelem ekkor a nála foglyul tartott Mátyás királylyá választatásáról értesülvén, előbb neki leányát eljegyezte és azután őt sok jó arany váltságdíj fejében bocsátotta szabadon. Ekkor Mátyás tizenötödik évében járt, de belátás, jellemesség és minden erény dolgában egy ötven éves férfúval vetélkedett és így őt ifjú létére is egész Pannonia méltónak ítélte a királyi hatalomra és ki ne tudná, hogy a végzet emelte őt ily magas méltóságra? Mert hiszen, ha a fenyegetett keresztyénség ügyének ezt a védőpajzsát nem adta

volna, a barbárok pusztító dühe előtt nyitva állt volna nemcsak Pannonia és az egész észak, hanem még Itália és a föld legtávolabbi zúga is. Mihelyt a hatalmat kezébe ragadta, előbb a lázadó főurakat engesztelte ki nagy bölcsességgel és azután Pannonia régi határait akarta visszaszerezni. Tehát a török ellen hadjáratra készült, mert úgy gondolkozott, hogy ő nem magának, hanem a keresztyénségnek született és nemcsak Pannonia határainak megvédésére, hanem azok kijebb terjesztésére is fordított egy egész évi készülődést. Ebben az évben a török Jaicát, a despota várát bevette. Ekkor a király kész sergével és hadigépeivel a várat visszavette. Azon törökök iránt, kik meghódoltak, kegyelmes volt és őket saját sergébe fölvette. E vár bevétele után a keresztyéneknek benne helyezett reménységét könnyű szerrel megerősíté, sőt fokozta, úgy, hogy mindanynyan úgy vélekedtek, hogy őt a végzet jelölte ki a királyi hatalomra és az ég adta őt királyul. Kivált, midőn ugyan ő Ali béget, ki a Száván túl eső Szerémséget haddal pusztítá, tönkrevverte. Azonban Frigyes császár az ég adta koronát, melynek a míg csak lehetett, kiadatását megtagadta, nagy nehezen visszaadta. Ezt visszanyervén, megkoronáztatta magát és pedig a legszerencsésebb időpontban, Krisztus vendégségének évfordulóján, a megváltás 1464-ik, trónraléptének hatodik évében. Ugyan ez évben a török boszankodván a miatt, hogy Jaica várát körmei közül kiragadták, ismét igen nagy haddal és mindenféle hadigéppel sietett annak visszafoglalására. Ámde Mátyás, ki hevesen óhajtá a törökök császárával nyílt csatában megmérkőzni, szintén serget gyűjt a vár ostromának fölmentésére, villámgyorsasággal ott terem. Jöttének hírére az ellenség megrémülvén és megfutamodván, nemcsak az ostromot hagyta abba, hanem hogy a táborból mihamarabb menekülhessen, hadigépeket és összes podgyászát is hátrahagyá. Hogy mily nagy volt e diadal, abból is meg lehet itélni, hogy azt az ellenséget láttuk gyalázatos futásban szaladni, kitől mint Thracia Görögország, Macedónia a triballok¹ földje és Moesia meghódítójától, az egész keresztyén világ remegett. Azt, kivel háboruba senki meg nem mérkőzhetett, Mátyás egymaga annyiszor megverte és megfutamította. Nem is szállt ő síkra egy ellenségével sem, kit le nem győzött. Ezért szokta mondani a Mohamed császár, hogy rajta és Mátyás királyon kívül nincs más, ki méltó volna az uralomra. Ezért mindanynyiszor fegyverszünetet kért a királytól, melyet ez meg nem adott volna neki, ha királyságát más szomszédok nem háborgatják. Ugyanis István, Moldova fejedelme, a királytól elpártolt, vad és kegyetlen népében bízván, melyet régen Getáknak és Dakoknak neveztek, de bízott a hegyekben is, melyeket soha a rómaiak sem bírtak bevenni. Azonban a király nem bírván eltűrni, hogy valamit is elveszítsen birodalmából, a tartomány visszafoglalására indult és az úgynevezett Roman vásáron, a hogy egy helyet neveztek,² tábort ütött. A pártító István nagyszámú, könnyű fegyverzetű csapattal éjnek évadján a királyi

¹ A klasszikusoknál előforduló *triballusok* földje a mai Szerbország.

² V. ö. Fraknoi, Hunyadi Mátyás király (1890.) 173. lapon, hol e moldvai helyet Roman-nak mondja, Bonfini Dec. IV. 1. *forum Romanum*-nak fordítja. Itt is nyilvánvaló Cervinus egyezése Bonfinival.

táborra ráront és mivel a sátrak, melyekben a király katonái tanyáztak, fából voltak készítve, magát a falvat és a tábort egy tűzbe remélte fojtani. De a király katonái nem rettenvén meg, megfutamították. Így vallott csúfot ármányos csefogatásáért. Mindazáltal az éj sötétjét fölhasználva, seregének maradványával a hegyek közé menekült. Végre a dákok látván, hogy a hadiszerecsét anynyiszor kísértik meg hiába, mert mindanynyiszor legyőzettek, a király hűségére tértek vissza. Így a király a legharcziasabb népeket legyőzvé, tartományukat visszahódítván, diadalmasan tért vissza Pannoniába.

Mit mondjak Csehország hatalmas vezérének, Ziskának, vereségéről? Mit a gyalázatos eretnekségben leledző husziták elleni hét éves hadjáratról, melyből győzelmesen került ki és így egész Morvaországot, Szileziát és Lauzitot hatalma alá hajtja és méltán úgy vette föl a *Boemicus* melléknevet, mint Scipio az »*Afrikai*«-t? A sarmaták királyát is legyőzhette volna, de inkább akarta hódolatát elfogadva neki békét hagyni. Ugyanis Mátyás király keresztyén ellenfeleivel szemben kegyelmes volt és habár a legnagyobb jogtalanságok miatt igazságos háborút indíthatott volna ellenük, a keresztyén hitre tekintettel, ettől tartózkodott. Ugyanis csak a törököket akarta legyőzni, egyéb háboruba mindig kelletlenül, majdnem csak az utolsó kényszerűségben ment bele. A törökök legyőzésére pedig könnyebb szívvel ment, mintha csak vendégségbe ment volna. Mit mondjak a törökök erős csapatától védett Sabácz bevételéről; mit a törököknek Erdélyben szenvedett óriás vereségéről, melyről hegymagasságra emelt sírhalmok tesznek tanúságot? Mit a törökök ellen intézett anynyi más hadjáratról? Ha a német császári hatalom engedte volna, Illyriát, a triballok földjét és Thraciát meg Macedoniát és a görögöket amaz istentelen ellenségtől a legyőzhetetlen király megszabadította volna. Úgy, de a vakmerő császári hatalom e kegyes feladattól eltérítette. Ugyanis éppen akkor fenyegette Pannoniát, midőn a török háborúval volt elfoglalva. Ezért Mátyás király fegyverszünetet kötve a törökkel, a szent ügyet kénytelen volt elhalasztani. Ámde a császár nem büntetlenül gátolta meg ezt a hadjáratot. Mert Bécs és Bécsujhely és Vindelicia nagy részének elvesztésével bűnhődött. Anynyi diadalt aratott, anynyi várost és községet hódított meg, anynyi ellenséget vágott le állandó hadi szerencsével; akkora zsákmányt, oly hihetetlen gazdagságot halmozott egybe, hogy ha minden ezüstjét és aranyát tűzbe olvasztották volna össze: ezüst- és aranyfolyók folytak volna. Ámde a legtöbben azt találják hinni, hogy a lélek javairól megfeledekzem, míg csak az ő szerencséről terjeszkedem ki beszédemben. De távolról sem hiszem, hogy ő ekkora dicsőséget a szerencsének és a vak véletlennek köszönhetett, sőt merem állítani, hogy ő még nagyobb hatalomra volt méltó. Mert hiszen a szerencse változó és állhatatlan és ha iránta ily hű maradt, ki kételkednék abban, hogy a mi királyunk nagy bölcsességével, nagy belátásával, nagy kitartásával, nagy eszével és minden erényével szerezte meg és növelte ekkorára hatalmát? Mert ugyan mikor nem maradt győztes a háboruban, melyet ha nem vezetett volna katonai fegyelemmel és ügyességgel, lelki nagysággal és mérséklettel, lehetetlen,

hogy valamikor a legnagyobb veszélybe ne került volna, mert nem értek egyet azokkal, kik a szerencsét a szerencsés csillagzatnak tulajdonítják vagy ha ezt meg is engedném, meg kell nekem engedniök, hogy akkor innét erednek a tehetségek is. De ezt a felfogást a keresztynén hit elveti és pedig azért, hogy nem a kényszerűség hatalma alatt, hanem önként, a magunk elhatározásából legyünk bűnösök vagy erényesek. Mert különben az erény nem lenne független és nem hárríthatná vissza a reákenyszerített bűnt annak fejére, ki erre kényszeríteni akarta. Tehát ez a fenköltlelkű király nagy erényével legyőzte a szerencsét is, ezt majdnem isteni okossággal és hihetetlen bölcsességgel kormányzá és hatalma alá hajtá, engedelmessegre kényszerítve. Ugyanis a mi feledhetetlen királyunk magába anynyi igazságosságot és becsületet, anynyi irgalmat és ember-szeretetet, anynyi lelki erőt, hitet, állhatatosságot és végre anynyi mér-sékletet, szerénységet és szent vallásosságot egyesített, hogy nemcsak az emberek szeretetét, hanem az isten kegyét és hajlandóságát is kiérde-melte. Hogy pedig milyen igazságos volt, bizonyoságot tesznek arról az egykor lázongó, most szelid és kibékült pannoniaiak; hogy mily kegyel-mes, tanúbizonyoságot tesznek az ellenségei, kik legyőztetvén, megszerették; hogy mily mérekelte, tanúsítja feddhetetlen jelleme, mily bölcs, bizonyítják a békében és a hadban viselt dolgai, mily vitéz, tanuja anynyi sok veszély és küzdelem, melyeket szerencsésen kiállott. Mert ugyan melyik fejedelem hasonlítható hozzá bőkezűség és áldozatkészség tekintetében? Talán Titus, ki alig birt volna egy napot is elveszteni valamely jó tett nélkül; ez a bőkezű király nem hogy egy napot, de egy órát is vesz-teségnek tartott volna, melyben vagy egy tudós férfit vagy egy barátját nem ajándékozta meg. A tudósokat anynyira kedvelte, hogy őket bár honnét idegen országból is magához hitta, még a távollevőknek is, a kikről hallotta, hogy valami téren kitudtek, adományokat küldött. Úgy, hogy a tudós és jeles emberek hozzá úgy özönlöttek, mint a kinél éléskamrára találtak. Mondják, hogy nem is távozott el tőle senki ajándék nélkül. A kit pedig egyszer övéi sorába fölvet, azt vak szeszélylyel el nem eresztette. Mert sem a vad indulat, sem az ócsárlók rágalma tőle egy jó embert sem idegeníthetett el, a hízelkedők és csúfolódók előtt füleit nyitva nem tartá, sem a gonosz nyelv által, mint valami méreggel magát megrontani nem engedé, az alattomos, kétszínű embe-eket gyűlölte, a nyilt és őszinte embereket kedvelte. Egyszóval mindenkit jutalmazással az erényre és becsületességre buzdított és a jó példával sokat tett saját kora és a jövőndő érdekében. Hogy pedig Pannoniát a legfényesebb és legdrágább építményekkel mennyire feldíszítette, arról bizonyoságot tesz a sok vár, az a sok kikötő, az a sok segély, melyet nyújtott, az a sok márványkút, az a sok csarnok, függőkert, az a sok díszterem, meleg- és gőzfürdő, halastó, vízesés, lófuttató-tér. Különösen két pompás palotát építtetett, egyet Budán, a másikat Visegrádon, melyek közül az egyiket fényes könyvtárral is ellátta. Mindkettő ver-senyezhet a régi múlt bármely alkotásaival és azon épületek közé szá-míthatók, melyek e nagy világon a közcsodálat tárgyai. Nem birom elmém gyenge tehetsége miatt az ő tetteit szavakkal méltóan kifejezni;

hiszen azokat még egy Demosthenes, egy Marcus Tullius sem bírnák, ha feltámadnának, beszéddel híven előadni. Mellőzöm az ő ékes szólásbeli tehetségét, erejét és élnkségét, melylyel az ő római elődjére szabott. Testére nézve is ifjúságában bámulatos adományokkal dicsekedhetett, izmai harczedzettek, tagjai hőshöz illők, hangja és taglejtése királyi volt már kora ifjúsága óta. Vívni, nyilazni, lovagolni a legnagyobb ügyességgel tudott, a hideg, a meleg, az étlenség türésében Hanniballal vetélkedett, úgy, hogy őt első tekintetre, szemre, arczra Marsnak vélted volna. Nem is volt senki e boldog királynál jobban megáldva minden jókkal, mint a ki semmi egyéb bajban nem is szenvedett, mint olykor lábfejében. Ámde ezt oly békével tűrte, lelke oly törhetetlenül erős volt, hogy senki se hitte volna őt szenvedő betegnek, hanem épnek és erősnek.

Azonban a nagy és örök isten őt, kit a maga hasonlatosságára teremtett, nem engedte, hogy tovább is eme törekeny és halandó testben lakozzék és fölvette amaz égi hazába, hogy ott örök üdvösséget élvezzen. Midőn el akarta hívni ebből az életből, melyet emberi életnek nevezünk, holott méltóbban nevezhetnők halálnak, mint hogy bölcs előrelátással birt, jóval előbb megérezte, mekkora útra kell készülnie és mivel nagy lelke volt és minden félelemtől ment, a halált nem félte, mert hiszen remélte, hogy ennek vezérlete mellett örök üdvösség világába érkezik. Nyugodt lélekkel, nem rettegő szívvel hagyományozta a királyságot okos hitvesére, Beatrixra, és a hozzá és nagyatyjához anynyira hasonló fiára, Jánosra. Miután mindent a lehető legbölcsebben elintézt, negyvenhét éves korában, két nappal Megváltónk szent vacsorájának évfordulója előtt az Úrban elszenderült; így tehát teljes tudattal és diadalmaskodva e földi élet sötét börtönén szabadon száll a menybe. Ezért minden bánatot, melyet az ő halála, hogy ne mondjam élete miatt érezünk, el kell nyomnunk; miatta nem kell gyászolnunk, mint a kivel csak jó történt, ki a legtökéletesebb életet élte, ki viselt dolgainak dicsőségében, anynyi nagy erényének örök emlékezetében és ama menybeli üdvösségben részesedve ma is él és élni fog örökké a lehető legnagyobb boldogságban és mi sem leszünk e földön ennyi nagy erénytől megfosztva, *ha ugyan Ulászló, kiben nem hiányzik semmi a királyi, semmi a császári méltóságból, lesz az ő valódi és törvényes utódja.* Ő őseinek és nagybátyjának trónjára lépve, hármás birodalom méltóságára támaszkodva fog uralkodni. Bizton remélem, hogy ő nemcsak a mi államunk paizsa és védelmezője lesz, hanem egész Európa szabadítója és megboszulója és szabadságának oltalma. Csak tőle lehet remélni, hogy a keresztyén néven esett szegyenfoltot, mely már oly rég óta beette magát, letörli. Azt hiszem, őt kell mindnyájunknak egy szívvel, egy lélekkel kívánunk királyunknak. Esdekelve kell könyörögnünk mindnyájunknak, városoknak, tartományoknak, királyságoknak, nemzeteknek és népeknek, minden rang, kor és nem szerint, kinek-kinek saját védelme érdekében, hogy őt küldje nekünk az isten, mintegy az istenek közös tanácsából, az ég akaratából. Őt üdvözöljük mindnyájan fejedelmünk, oltalmazónk és isten után a haza atyja gyanánt; ő néki kívánjanak a főpapok, a főrendek és a polgárok áldást,

szerencsét, neki kívánjunk sikert, melyet hogy nem önmaga, hanem a köz jó érdekében fog kivívni, a felől nem kételkedünk Ezért hát én is térdreborulva, kezeimet az égre emelve esdeklem hozzád, Jézus, az egész nép nevében kérek, hogy őt add nekünk óhajtvá várt királyunknak oltalmunkra, a köznek javára és te vezérelj és te sugalmazd őt, tartsd meg életét boldogsággal, szerencsével áldd meg és add, hogy ő győzzön és uralkodjék boldogan.

Hátra van még, hogy e magasztalással illessük a mi elhunyt királyunkat, ki tőlünk azt oly nagy mértékben megérdemli.

*

Az, ki olyan sok erős várat megvitt a töröktől,
 Az, ki a teuton góg szarvait is letöré;
 Ki leigázta a dák meg a büszke cherusknak a népét,
 Úgy, hogy a lába előtt porba omoltak alá,
 És ki a hunnok főurait csilapítni lebirta
 S kijebb terjeszté messzire Pannoniát;
 Az, ki a bécsi fogolyból lett egyszerre királylyá
 És gyermek fővel hordta a szent koronát:
 Itt fekszik, ha ugyan mondhatni, hogy ekkora ember,
 Mátyás elférhet itt e kicsinke helyen.

Ugyanannak sírírata.¹

Hunnia szült, Corvin-vér csörgött egykor eremben,
 Bécs okozá vesztet, Bécs, mely igamba hajolt.
 Hamvaim őrsi Fehérvár, drága atyámnak az árnya.
 Hítt a pogány ellen küzdeni szent hitemért
 Ámde a míg harczoltam a sarmata és a cseh ellen
 S osztrák földön arat szép seregem diadalt,
 A török ellen alig szállhattam harci tusára,
 Kit tizenégszer vert meg az édes atyám;
 Mégis a mi: még hátra hagyott az Alduna táján,
 Verni le a törököt énnekem adta a Sors.

¹ A másoló vétségből ez epigramma címéül ezt tette: *Episcopi* eiusdem, holott a mint utólag dr. Lukács József úr szíves közvetítésével megtudtam, ott csak *Epi. eiusdem* állott. Nyilván a másoló *Episcopi*-nak olvasta *Epi* = *Epitaphium* helyett.

HEGEDÜS ISTVÁN.

